

Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu

ks. prof. zw. dr hab. Wiesław Wenz

KIEROWNIK KATEDRY PRAWA KANONICZNEGO
I PRAWA WYZNANIOWEGO

50-329 Wrocław; pi. Katedralny 12/6
e-mail: wrwenz@archidiecezja.wroc.pl
kom.: +48/694448176; 071/321-7445

Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym

ks. dra Wiesława KRAINSKIEGO, przygotowana stosownie do decyzji Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych z dnia 4 listopada 2014 roku w sprawie powołania komisji habilitacyjnej dla przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego, wszczętego w dniu 24 września 2014 roku w dziedzinie *nauk teologicznych*, w dyscyplinie *teologia prawa kanonicznego*, na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Wiadomość o powołaniu mnie na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym [decyzja Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów Naukowych w Warszawie z dnia 4 XI 2014 roku Nr BCK-I-L-7177/14] ks. dra Wiesława KRAINSKIEGO została mi przekazana przez Dziekana Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, pismem z dnia 26 listopada 2014 roku.

Zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 2003 roku *O stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* [Dz. U. z 2003 r. Nr 65, poz. 595; Dz. U. z 2005 r., nr 164, poz. 1365; Dz. U. z 2011 r., nr 84, poz. 455 z późn. zm.] do postępowania habilitacyjnego może zostać dopuszczona osoba, która posiada stopień naukowy doktora oraz osiągnięcia naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej lub artystycznej oraz wykazująca się istotną aktywnością naukową lub artystyczną. Oczekiwane osiągnięcia naukowe może stanowić samodzielne dzieło opublikowane w zwartej całości lub w zasadniczej części albo jedno-tematyczny cykl publikacji; zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne; część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Ponadto z *Rozporządzenia* Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 roku w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego wynika, że ocena merytoryczna powinna objąć osiągnięcia naukowo-badawcze oraz dorobek dydaktyczny i popularyzatorski, a także dorobek w zakresie współpracy międzynarodowej. W swojej recenzji zechcę odnieść się

do wymagań postawionych recenzentowi przez w/w akty prawne, a więc Ustawę z 2003 roku i Rozporządzenie z 2011 roku.

1. Ocena aktywności naukowej ks* dra Wiesława KRAIŃSKIEGO po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego

a. Osoba i wykształcenie Habilitanta, realizowane doświadczenie zawodowe, praca dydaktyczna, aktywność ekspercka i recenzencka.

Z załączonego Autoreferatu i pozostałych dokumentów wiarygodnie wynika, że ks, Wiesław KRAIŃSKI urodził się 18 września 1963 roku w Czersku, gdzie sfinalizował edukację na poziomie szkoły podstawowej i średniej. Studia filozoficzno-teologiczne odbył w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie, które było afiliowane do Wydziału Teologicznego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Lublinie, gdzie w 1989 roku uzyskał tytuł zawodowy *magistra teologii*, na podstawie egzaminu i przedłożonej pracy pt. *Aretologia i asceza ambrożyjska duchownych na podstawie traktatu „Obowiązki duchownych św. Ambrożego z Mediolanu” w porównaniu z dziełem Cyncerona „O powinnościach”*. Praca ta została również zakwalifikowana jako licencjacka (licencjat rzymski) uchwałą Rady Wydziału Teologicznego UMK w Toruniu (23 VI 2014 roku). Habilitant w 1989 roku przyjął święcenia kapłańskie i został skierowany do pracy duszpasterskiej oraz katechetycznej. W październiku 1994 roku został skierowany na studia specjalistyczne w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie na Wydziale Prawa Kanonicznego, gdzie najpierw uzyskał tytuł magistra prawa kanonicznego na podstawie pracy: *Symulacja całkowita zgody małżeńskiej w orzeczeniach Roty Rzymskiej w latach 1990-1993* oraz pod odbył roczne studia doktorskie. Następnie w Rzymie w latach 2001-2002 podjął przygotowanie specjalistyczne w zakresie prawa małżeńskiego jursprudencji na Papieskim Uniwersytecie św. Krzyża, a w kolejnych 2 latach (2002-2004) odbył studium specjalistyczne przy Trybunale Roty Rzymskiej oraz uczestniczył w zajęciach studium języka łacińskiego na Latinitas. W dniu 3 grudnia 2002 roku obronił pracę doktorską pt. *Symulacja całkowita zgody małżeńskiej w orzeczeniach Roty Rzymskiej pod rządami Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, której promotorem był ks. prof. zw. dr hab. Wojciech Góralski, a recenzentami byli ks. prof. dr hab. Stanisław Paździor z KUL-u oraz ks. prof. dr hab. Henryk Stawniak.

Habilitant we wspomnianym okresie korzystał również z edukacji lingwistycznej, dlatego jakiś czas przebywał w ośrodkach zagranicznych, często łącząc pracę pastoralną i duszpasterską ze zdobywaniem biegłości językowej oraz z zakresu praktyki sądowniczej Kościoła Katolickiego. Tak zdobyte doświadczenie i biegłość została spożytkowana przez Biskupa Diecezjalnego Kościoła Toruńskiego, który powierzył ks. dr Wiesławowi KRAIŃSKIEMU zorganizowanie Sądu Biskupiego Diecezji Toruńskiej, mianując Go wikariuszem sądowym oraz wykładowcą prawa kanonicznego. Od 2008 roku Habilitant prowadził zajęcia dydaktyczne na Wydziale Teologicznym UMK w Toruniu będąc adiunktem w Zakładzie Prawa Kanonicznego WT UMK. W Diecezji Toruńskiej nadal pełni urząd wikariusza sądowego, jest również sędzią w Trybunale Kościelnym we Lwowie, a w dziedzinie pracy naukowo-dydaktycznej jest zaangażowany na Wydziale Teologicznym UMK w Toruniu, gdzie wykłada prawo kanoniczne i pokrewne dyscypliny, a mianowicie: wykłady i ćwiczenia z *kościelnego prawa małżeńskiego*, z

kościelnego prawa małżeńskiego i rodzinnego, z prawa kanonicznego i wyznaniowego, z norm prawa karnego i procesowego, z prawodawstwa rodzinnego (kościelnego i cywilnego), wybranych zagadnień z prawa rodzinnego, administracyjnego, karnego i zabezpieczenia społecznego. W toku pracy dydaktycznej był promotorem 1 pracy licencjackiej (licencjat rzymski) oraz 16 prac magisterskich, jak również Rada Wydziału Teologicznego UMK w Toruniu powierzyła mu przygotowanie 41 recenzji prac magisterskich. W latach 2009 - 2013 ks. dr Wiesław KRAIŃSKI był członkiem senatu Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

W zakresie działalności recenzyjnej Habilitanta należy wskazać na opublikowanie merytorycznych recenzji wydanych rozpraw i zwartych wydawnictw naukowych, które opublikował w Ateneum Kapłańskim i innych wydawnictwach. Jest cenionym autorem pięciu haseł specjalistycznych [*proces małżeński w prawie kanonicznym, pełnomocnik, promotor sprawiedliwości, relator sądowy oraz rewizja wyroku w prawie kanonicznym*] opublikowanych w Encyklopedii Katolickiej oraz 8 haseł [*koszty sądowe, ofiary na Kościół, oficjum, powód, pozwany, promotor sprawiedliwości, trybunał pierwszej instancji, wikariusz sądowy*] przygotowanych dla Leksykonu Prawa Kanonicznego [projekt-grant prowadzony przez Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL - 2013/20141.

W dorobku Habilitanta należy również zauważyć wartościową pod względem merytorycznym działalność ekspercką z zakresu stosowania norm prawa kanonicznego w codziennie podejmowanej pracy specjalistycznej w Sądzie Biskupim Diecezji Toruńskiej, gdzie jako oficjał i sędzia przewodniczący wydał blisko 200 wyroków w instancji podstawowej oraz Najwyższy Urząd Sygnatury Apostolskiej w Rzymie powierzał Habilitantowi kilkanaście razy przeprowadzenie procedury procesowej o nieważność małżeństwa na stopniu apelacyjnym. Habilitant uczestnicząc czynnie w procesach o nieważność małżeństwa i organizując pracę Trybunału Kościelnego Diecezji Toruńskiej za każdym razem musiał się zmierzyć z trudem aplikacji norm procesowych do właściwej oceny stanu faktycznego, aby podjęta decyzja odzwierciedlała właściwą aplikację norm kanonicznych, wypełniając powinność służebności wobec stanu prawdy obiektywnej. Aplikowanie norm i wierne stosowanie wymogów dyscypliny kanonicznej wymaga od sędziego prawdziwej biegłości i wiarygodnej odpowiedzialności w sumieniu. Tak samo dzieje się w innych procesach i czynnościach kanonicznych, które podejmował Habilitant jako sędzia instruktor i delegat w postępowaniach o uzyskanie dyspensy apostolskiej od celibatu i obowiązków wynikających z przyjętych święceń prezbiteratu, jak również w postępowaniach z zakresu nadużyć przeciwko VI Przykazaniu Dekalogu. Należy również zauważyć, że ks. dr Wiesław KRAIŃSKI w swoim środowisku pracy oraz w środowisku naukowym kanonistów polskich uczestniczył w wielu sympozjach naukowych. Warto przypomnieć, że w dniach 7-8 września 2010 roku z polecenia Biskupa Toruńskiego był organizatorem Międzynarodowej Konferencji Naukowej w Toruniu pt. *Organizacja i funkcjonowanie administracji w Kościele*, w czasie której był prelegentem nt. *Kontrola kościelnych aktów administracyjnych pod względem legalności i poprawności merytorycznej*. Oprócz tego wystąpienia naukowego Habilitant podejmował się trudu przygotowania i głoszenia referatów specjalistycznych w czasie sympozjów operatorów sądownictwa kościelnego w Łowiczu, Olsztynie, Ełku i Wąbrzeźnie na temat procesu kanonizacyjnego oraz na temat wychowania do życia w rodzinie na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Jest członkiem Stowarzyszenia Kanonistów Polskich i Polskiego Towarzystwa Teologicznego, znanym z pracowitości i sumienności, dlatego z

racji synodu diecezjalnego zlecono mu opracowanie statutów w zakresie prawa małżeńskiego i sądownictwa, które zostały promulgowane przez Biskupa Diecezjalnego jako normy prawa partykularnego Diecezji Toruńskiej.

W częściowej ocenie bardzo pozytywnie odnoszę się do zdobytego przez Ks. dra Wiesława KRAINSKIEGO specjalistycznego wykształcenia prawniczo-kanonicznego na Wydziale Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej i Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu św. Krzyża w Rzymie, w Studium Rotalnym funkcjonującym przy Rocie Rzymskiej, jak również do zdobytego tam specjalistycznego doświadczenia zawodowego w zakresie administracji kościelnej i procedury karno-procesowej oraz zdobycia wykształcenia klasycznego (w zakresie języka łacińskiego, stosowanego w procesach i działalności administracji kościelnej), co pozwoliło Mu na podjęcie wiarygodnych badań nad dorobkiem prawno-twórczym audytorów Roty Rzymskiej, jak również nad stosowaniem procedur kanonicznych w podejmowanych czynnościach i sekwencjach procesowych, którym przewodniczył jako oficjał Trybunału kościelnego w Toruniu i Lwowie. Powyższa formacja znalazła właściwe odzwierciedlenie i wartość naukową w podejmowanej przez Habilitanta działalności dydaktycznej, organizacyjnej, a przede wszystkim w jakościowej zawartości opublikowanych autorskich i eksperckich opracowań. Tę ocenę wstępną formułuję w oparciu o dokładne studium przesłanych materiałów, których Autorem jest Habilitant. Pozytywna ocena została wzmocniona osobistym przekonaniem, opartym na autorskich informacjach, jak i osobistym doświadczeniu Recenzenta, który w przeszłości podejmował się również podobnych zakresów czynności dydaktycznych i edukacyjnych oraz działalności im towarzyszącej w zakresie organizowania życia naukowo-dydaktycznego, bezpośredniego uczestnictwa w edukacyjnej działalności Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, jak również i z tej racji, że przez 28 lat w pracowałem i posługiwałem w Metropolitalnym Sądzie Duchownym we Wrocławiu: jako notariusz, obrońca węzła małżeńskiego, czy też jako wikariusz sądowy. Ta pozytywna ocena obejmuje również udział Habilitanta w promocji studentów do magisterium, udziału w opracowywaniu pomocy naukowych dla studentów, skryptów, propozycji ćwiczeń czy też innych rodzajów działalności naukowo-dydaktycznej.

- b. Dorobek naukowy ks. dra Wiesława KRAINSKIEGO po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Z zawartości otrzymanej dokumentami w postępowaniu habilitacyjnym ks. dra Wiesława KRAINSKIEGO wynika, że Jego dorobek naukowy po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego można przyporządkować do kilku umownych grup tematycznych, a mianowicie: 1 - szczegółowych zagadnień kanonicznych z uwzględnieniem nieważności lub ważności małżeństwa kanonicznego i sakramentalnego [9 opracowań naukowych], 2 - zagadnień z kościelnego prawa administracyjnego, karnego i czynności procesowych [5 pozycji], 3 - opracowania Autorskie Habilitanta, współredakcja i redakcja wydawnictw naukowych i popularno-naukowych [kilka opracowań], 4 - hasła w Encyklopedii Katolickiej [5], 5 - hasła w Leksykonie Prawa Kanonicznego [grant prowadzony przez WPPKiA KUL - [8], 6 - recenzje opublikowanych naukowych opracowań [5 pozycji], 7 - opracowania popularno-

naukowe i inne [kilka pozycji].

Opracowania z zakresu **pierwszej grupy tematycznej** należą do najbardziej licznych i wartościowych, bowiem odnoszą się do wybranych szczegółowych zagadnień prawno-kanonicznych z zakresu istoty ważności lub przyczyn nieważności małżeństwa religijnego (kanonicznego i kanoniczno-sakramentalnego), z uwzględnieniem eklezjalnej normatywności i procesowych działań. Na uwagę zasługują m.in. następujące artykuły, a mianowicie: *Orzekanie nieważności małżeństwa z tytułu symulacji całkowitej wraz z innymi tytułami nieważności małżeństwa w obrębie zgody małżeńskiej w zuyrokach Roty Rzymskiej*, w: *Studia Gdańskie* 27(2010), s. 222-243; *Epilepsja jako przyczyna stwierdzenia nieważności małżeństwa w orzecznictwie rotalnym*, w: *Studia Gdańskie*, 25(2009), s. 101-113; *Intencje wykluczenia „bonum coniugum” jako tytuły nieważności małżeństwa w doktrynie i jurysprudencji rotalnej*, w: *Jus Matrimoniale* 16(22)2011, s. 99-116; *Osobowość dysocjalna jako przyczyna nieważności małżeństwa*, w: *Jus Matrimoniale* 15(21)2010, s. 27-42; *Szczególnie odmiany symulacji zgody małżeńskiej w orzecznictwie Roty Rzymskiej*, w: *In Fide et dilectione. Księga Pamiątkowa dedykowana Biskupowi Andrzejowi Suskiemu*, Toruń 2006, s. 111-139; *Homoseksualizm a zdolność do życia w celibacie i małżeństwie*, w: *Pedagogika Katolicka* 11(2/2012) KUL, s. 89-99; *Próba określenia „bonum familiae” jako elementu istotnego i autonomicznego w strukturze małżeństwa*, w: *Studia Pelplińskie* 46(2013), s. 135-144.

Prace stanowiące korpus **drugiej grupy** odnoszą się do zagadnień z kościelnego prawa administracyjnego, karnego i czynności procesowych. Są to również bardzo pożyteczne opracowania, noszące znamiona opracowań naukowych, zawierają istotne przyczynki do szczegółowej interpretacji norm kanonicznych, zwłaszcza w zakresie podejmowanych czynności postępowania administracyjnego i dochodzenia prawdy obiektywnej w postępowaniach procesowych, odnoszących się do określenia aktualnej pozycji kanonicznej wiernych, których działania prawne bezpośrednio dotyczą. Przykładowe opracowania Habilitanta to m.in.: *Proces diecezjalny rozwiązywania małżeństwa na korzyść wiary według norm Kongregacji Doktryny Wiary z 2001 roku*, w: *Łowickie Studia Teologiczne* 14(2012), s. 155-168; *Zastosowanie querela nullitatis iv procesie małżeńskim według przepisów procesowych Kościoła Łacińskiego*, w: *Roczniki Nauk Prawnych KUL*, t. XX, nr 2(2010), s. 157-176; *Prawo do obrony w procesie o stwierdzenie nieważności małżeństwa*, w: *Ateneum Kapłańskie* z. 3(601), t. 152(2009), s. 346-354; *Obywatelstwo rzymskie św. Pawła*, w: *Zeszyty Naukowe KUL*, rok LIII, nr 1(209), Lublin 2010, s. 3-14; *Kontrola kościelnych aktów prawnych pod względem ich legalności i merytoryczności*, w: *Organizacja i funkcjonowanie administracji w Kościele*, Toruń 2011, s. 201-215; *Bractwo św. Piusa X po zdjęciu ekskomuniki z biskupów przynależnych do FSSPX*, w: *Teologia i Człowiek* 14(2009), s. 159-177; *Dymisja ze stanu duchownego w świetle upoważnień nadanych Kongregacji ds. Duchowieństwa*, w: *Kościół i Prawo*, t. 3, Poznań 2011, s. 147-163.

Trzecia grupa opracowań odzwierciedla działalność naukową i popularyzację nauki w zakresie dyscypliny teologicznej i jurystycznej, w zakresie opieki merytorycznej i praktycznej organizacji spotkań naukowych, które stały się istotne dla promocji wybranej społeczności kościelnej. W tej części należy wskazać na artykuły publicystyczne Habilitanta, jak i na jego działalność organizacyjną. Opracowania w tej kategorii mają zróżnicowany charakter, najczęściej popularno-naukowy, jednak charakteryzujący się solidnością i merytorycznością prezentowanego tekstu i treści. Przykładowo należy

wskazać m.in. na następujące publikacje: *Kościół nie może łamać prawa Bożego*, w: Niedziela (edycja Toruńska) marzec 2005 oraz *Urząd biskupa*, w: Sługa - Pismo alumnów WSD w Toruniu, rok XVI, nr 4(2011), czy też *Organizacja i funkcjonowanie administracji w Kościele*, red. J. Krukowski, W. Kraiński, M. Sitarz, Toruń 2011.

Czwarty grupa przyjętego podziału tworzą hasła opracowanej na potrzeby Encyklopedii Katolickiej [5], które co do zamieszczonej treści i formy wskazują na wiarygodność i wielką solidność naukową Habilitanta, jak również na odpowiedzialność za wysoki poziom merytoryczny autorskich przedłożeń. Do nich zaliczamy: *Proces małżeński w prawie kanonicznym*, w: EK, t. XVI, Lublin 2012, k. 423-426; *Pełnomocnik*, w: EK, t. XV, Lublin 2011, k. 258-261; *Promotor sprawiedliwości*, w: EK, t. XVI, Lublin 2012, k. 480-481; *Rektor sądowy*, w: EK, t. XVI, Lublin 2012, k. 1387-1388; *Rewizja wyroku w prawie kanonicznym*, w: EK, t. XVII, Lublin 2012, s. 49-50.

Piąta grupa opracowali autorskich Habilitanta stanowią hasła do *Leksykonu Prawa Kanonicznego KUL*, a mianowicie: *koszty sądowe, ofiary na Kościół, oficjum, powód, pozwany, promotor sprawiedliwości, trybunał pierwszej instancji oraz wikariusz sądowy*. Habilitant włączył się w realizację grantu, który ma społeczności polskiej przybliżyć cel, naturę, sens norm prawnych promulgowanych w zbiorach kodeksowych, instytucje kanoniczno-kościelne, jak i samą wspólnotę wiernych, którzy realizując ducha porządku kościelnego zdobywają coraz większą świadomość wspólnotową, iż porządek i dyscyplina zawarta w normach kanonicznych: ustawach i nakazach odzwierciedla wolę prawodawcy, iż *zbawienie dusz jest najwyższym prawem - Salus animarum suprema lex*.

Szóstą grupę stanowią autorskie recenzje opublikowanych prac naukowych, w których Habilitant odniósł się do wartości publikacji, wydobył z każdej z nich elementy które wskazują na osiągnięcie naukowo-badawcze autora, jak również zamieścił własną krytyczną ocenę. Prezentowana forma i treść recenzji wskazuje na fakt posiadania przez Habilitanta poprawnego rozeznania oceniającego. Habilitant zajął się pozycjami, które warto było przybliżyć czytelnikom ze względu na ważkość podejmowanych problemów badawczych. Tak więc autorstwa Habilitanta są m.in. recenzje następujących pozycji naukowych: U. Nowicka, *Szafarz sakramentu małżeństwa. Studium historyczno-prawne*, Wrocław 2007, ss. 200, t. 1 serii wydawniczej: *Rozprawy i Opracowania Katedry Prawa Kanonicznego PWT we Wrocławiu*, red. W. Wenz, Wrocław 2007, w: *Ateneum Kapłańskie*, z. 3(601), t. 152, maj-czerwiec 2009, s. 405-408; Sz. Pikus, *Niezauważalność sędziego kościelnego. Kościelne prawo procesowe*, Sandomierz 2009, w: *Ateneum Kapłańskie*, z. 3(604), t. 153, listopad-grudzień 2009, s. 607-610; U. Nowicka, *Stwierdzenie stanu wolnego wiernych praiustawnych na forum Kościoła katolickiego*, Warszawa 2012, w: *Ateneum Kapłańskie*, z. 1(623), t. 160, styczeń-luty 2013, s. 190-194; Sławomir Oder eon Saverio Gaeta, *Perche e Santo. Il vero Giovanni Paolo II raccontato dal postulatore della causa di beatificazione*, Milano 2010, w: *Ateneum Kapłańskie*, z. 1(608), tom. 155, lipiec-sierpień 2010, s. 186-190.

Z **siódmej grupy** należy wskazać publikacje złożone i przyjęte do druku, które mają szansę stać się przyczynkiem wskazującym na permanentny rozwój naukowo-badawczy Habilitanta, na wiarygodność proponowanych rozwiązań, na jego dojrzałość i utrwalającą się samodzielność w podejmowaniu tematów, właściwego stosowania klucza badań metodologicznych, jak również włączenia się w rozwiązywanie zarówno

podstawowych, jak i złożonych tematów badawczych. Podjęte opracowania potwierdzają w swojej treści i formie, że Habilitant rzeczywiście posiada wystarczający zasób właściwych dla pracy naukowo-badawczej zdolności, korzysta z nich w sposób krytyczny, co ma bezpośredni wpływ na jakość i merytoryczność prezentowanych tez i rozwiązań, które w wielu punktach rzeczywiście ubogacają dorobek myśli w kanonistyce polskiej i światowej, jak i przyczyniają się do pełniejszego zrozumienia samej teologii prawa kanonicznego,

W ocenie merytorycznej zgromadzonych w powyższych grupach opracowań autorskich Habilitanta należy wskazać, że:

- Artykuły i opracowania Habilitanta zostały opublikowane w czasopiśmie naukowych i recenzowanych, co jest istotnie ważne dla jakości tekstów i prezentacji szczegółowych tez badawczych. Publikowane artykuły spełniają wszystkie wymagania postawione przez kryteria metodologiczne, Habilitant prawidłowo określił problem badawczy a następnie w sposób logiczny i docieklivy, korzystając z bogatej literatury przedmiotu, dokonał egzemplifikacji szczegółowych zagadnień. W każdym opracowaniu swoje tezy badawcze udokumentował źródłowo, jak również wskazał na bogatą literaturę przedmiotu, co wiernie potwierdzają przypisy umieszczone w opublikowanych artykułach naukowych. Habilitant nigdy nie ograniczał się do samej relacji naukowych osiągnięć innych autorów, lecz wykazał, że posiada zdolność do naukowego dialogu, a nawet rzeczowej, odpowiednio umotywowanej polemiki. Dlatego jego twórczość specjalistyczna jest wartościowa i przyczynia się do stałego rozwoju naukowego również innych osób, tworzących środowiska zainteresowane zgłębianiem szczegółowych problemów badawczych w zakresie klasycznych zagadnień kanonistyki i teologii prawa kanonicznego.
- Tak więc publikacje ks. dra Wiesława KRAINSKIEGO, zwłaszcza artykuły naukowe, hasła encyklopedyczne i te opracowane na potrzeby leksykonu prawa kanonicznego, jak również recenzje spełniają wymagania podstawowego warsztatu metodologicznego, cechują się poprawnością językową, ścisłością w zakresie używania pojęć specjalistycznych, jasnością wywodów i postawionych problemów badawczych, tak w wymiarze teologii, jak i prawa kanonicznego. W moim przekonaniu posiadają znaczną wartość i wskazują na utrwalającą się w osobie Habilitanta samodzielność naukową w zakresie podejmowanej pracy badawczej. Habilitant odznacza się sumiennością w badaniach naukowych oraz pracowitością, która jest konieczna przy powstawaniu liczących się w środowisku kanonistów i teologii prawa kanonicznego opracowań.
- W prezentowanych opracowaniach Habilitant podejmuje się trudu udzielenia odpowiedzi na aktualne zapotrzebowania środowiska kościelnego i społecznego, stąd podjęte przez Niego tematy i zagadnienia z zakresu prawa kanonicznego i teologii prawa oscylują wokół płaszczyzny prawa małżeńskiego, stwierdzenia nieważności małżeństwa, należytego pełnienia urzędów kościelnych, czy też należnych wiernym praw i obowiązków. W mojej ocenie każde z prezentowanych opracowań Habilitanta jest co najmniej w istotnej części nowatorskie, stąd cały

dotychczasowy dorobek pisarski można postrześć w wymiarze ściśle naukowych osiągnięć. Również sam Habilitant w przedłożonej prezentacji autorskiej starał się rzeczowo scharakteryzować dotychczasowe badania i publikowane osiągnięcia naukowe, które uważam za istotne dla Jego osobistego rozwoju naukowego, w których Habilitant wykazał się jako osoba szczerze zainteresowana pracą naukową, jako pracowity i sumienny Autor, nie mający poważniejszych trudności z wyznaczeniem sobie specjalistycznej przestrzeni badawczej. Zapoznając się z dorobkiem naukowym Habilitanta nabyłem przekonania, że dotychczas ks. dr Wiesław KRAIŃSKI inspirował się potrzebą opracowania szczegółowych tez i tematów integralnie związanych z dyscypliną kanoniczną i teologią prawa kanonicznego, zwłaszcza mających istotny wpływ na określenie aktualnej pozycji kanonicznej wiernego w przeżywanych okolicznościach życia, które zrodziły się z racji ujawnionych przyczyn nieważności małżeństwa, czy też zmieniających pozycję kanoniczną z racji porzucenia urzędu i ministerialnego posługiwania przez przyjmujących święcenia. Kandydat do samodzielności naukowej odpowiedzialnie skupiał się na opracowaniu konkretnych zagadnień tematycznych, które mają swoje implikacje kanonicznej i są aktualne dla teologii prawa kanonicznego. Habilitant jawi się niewątpliwie w tych dziedzinach i specjalnościach jako ceniony specjalista i ekspert. Publikowane teksty naukowe zawierają pogłębioną analizę naukowo-badawczą, dokonaną na podstawie ogłoszonej literatury przedmiotu, istotnej dla prezentowanych tez badawczych.

- Z radością przyjąłem fakt, że rzeczową i sumienną kontynuacją tego naukowego stylu jest zamieszczona wykazie publikacji monografia habilitacyjna, a mianowicie *Prawo trybunałów katolickich do rozstrzygania nieważności małżeństw niekatolików. Art. 2-4 Dignitas Connubii*, Bernardinum - Pelplin 2013, ss. 429, stanowiąca w zamyśle Habilitanta tematycznie spójne dzieło, traktowane jako główne Jego osiągnięcie naukowe po uzyskaniu stopnia naukowego doktora. Na pewno potwierdza to fakt, że ukierunkowanie podejmowanych dalszych badań dokonuje się w sposób rzeczowy, krytycznie przemyślany i dojrzały.
- **Częściowa konkluzja:** Dotychczas opiniowane wyżej osiągnięcia ks. dra Wiesława KRAIŃSKIEGO świadczą o tym, że od chwili uzyskania stopnia naukowego doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego opublikował znaczną liczbę opracowań w postaci naukowych artykułów, recenzji, haseł encyklopedycznych i haseł przeznaczonych do polskiej edycji Leksykonu Prawa Kanonicznego, jak również przejawiał stałe zaangażowanie w prowadzeniu zajęć dydaktycznych, pełnił również funkcję członka Senatu Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, działał w środowisku uniwersyteckim Torunia i Diecezji Toruńskiej, piastując urząd oficjała Trybunału Biskupa, uczestniczył w pracach trybunałów kościelnych jako sędzia przewodniczący w Toruniu i Lwowie. Podejmował się trudu organizacji sympozjów i był ich uczestnikiem czynnym. Przedstawione do oceny opracowania autorskie Habilitanta stanowią trzon Jego dorobku naukowego i przekonują do posiadanych zdolności naukowo-badawczych. Nie mam poważnej trudności decyzyjnej, aby zanalizowany zbiór osiągnięć zakwalifikować i uznać jako znaczący wkład Autora w rozwój dyscypliny prawa kanonicznego i teologii prawa kanonicznego, pożyteczny i twórczy dla poznania i zgłębienia samej

dyscypliny kanonicznej i teologicznej. Również pozytywnie oceniam przejawy działalności dydaktycznej, organizatorskiej, eksperckiej w zakresie prawa procesowego małżeńskiego i prowadzenia procedur karno-administracyjnych oraz twórczą aktywność Habilitanta w środowisku Jego pracy (WT UMK oraz w Diecezji Toruńskiej). Habilitant jest zaangażowanym człowiekiem nauki i dynamicznym w przeżywaniu form pozna wczonaukowej aktywności.

- Mając zatem na uwadze powyższy zasób dokonań Habilitanta na płaszczyźnie naukowej, podejmowanej pracy dydaktycznej, realizowania doświadczenia zawodowego, aktywności eksperckiej i recenzenckiej, pogłębioną refleksję teologiczną i kanoniczną obecną w zasobie prezentowanego i przedłożonego mi do oceny dorobku naukowego, jak i pozostałej aktywności naukowej - uważam, że dotychczasowy dorobek znacząco wyczerpuje wymogi do zdobycia samodzielności naukowej, określone w⁷ rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 roku, w sprawie kryteriów⁷ oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U, nr 196, poz. 1165). Liczba pozycji ocenionych pozytywnie stanowi na tym etapie - w połączeniu z rozprawą habilitacyjną wystarczający zasób, konieczny do naukowej promocji Habilitanta.

2. Ocena krytyczna głównego osiągnięcia naukowego ks. dra Wiesława KRAINSKIEGO - monografii pt. *Prawo trybunałów katolickich do rozstrzygnięcia nieważności małżeństw niekatolików* (w oparciu o) *Art 2-4 Dignitas Connubii*, Wydawnictwo Bernardinum, Pelplin 2013, ss. 429.

Habilitant przedłożył w dokumentacji postępowania habilitacyjnego w/w monografię, jako Jego główne osiągnięcie naukowe⁷ po uzyskaniu stopnia *doktora nauk prawnych* w zakresie *prawa kanonicznego*. Monografia została wydana w Wydawnictwie Bernardinum w Pelplinie, z numerem **ISBN 978-83-7823-224-7**, jako pozycja *recenzowana*, co wskazuje na zamierzony profesjonalizm publikowanych badań naukowych oraz zobowiązuje Habilitanta do zapewnienia merytorycznej wartości prezentowanej pozycji naukowej. Procedura recenzowania artykułów, opracowań i rozpraw na stopniu wydawniczym obiektywnie podnosi ich walor i wartość jako naukowych dokonań, jak również już na wstępie przyczynia się do rzetelniejszej obiektywizacji naukowej wartości prezentowanego dzieła,

a. Podjęcie problemu, sprecyzowanie tematu rozprawy i walor poznawczy

Wyrażam osobiste przekonanie, że wybór problemu do badań naukowych i szczegółowe sformułowanie go w przyjętym temacie rozprawy habilitacyjnej wypływa wprost ze specjalistycznych poszukiwań Habilitanta, który dostrzegł konieczność krytycznego pod względem naukowym opracowania, w obszarze tematyki dotychczas pomijanej w literaturze kanonistycznej i teologicznej, zwłaszcza w wymiarze całościowego, zintegrowanego i wielowątkowego potraktowania obranego tematu. Szczegółowe zagadnienie uprawnień przynależnych trybunałom katolickim na płaszczyźnie rozstrzygnięcia nieważności małżeństwa niekatolików zostało ogólnie określone w ustawach promulgowanego Kodeksu Prawa Kanonicznego i przepisach szczegółowych, jednakże ogłoszona Instrukcja procesowa *Dignitas Connubii* szerzej stawia sam problem i możliwości jego proceduralnego zrealizowania. Z treść i

sposobu podejścia Habilitanta do rozpracowania postawionej tezy o uprawnieniach trybunałów katolickich w tym zakresie wynika, że niewątpliwie przy podjęciu i realizacji powyższego zagadnienia naukowego Habilitant kierował się osobistą docieklivością badawczą, zwłaszcza że na rynku wydawniczym w Polsce i światowej kanonistyki, do tej pory nie znalazła się tak szczegółowa propozycja monograficznego opracowania. Habilitant był i jest świadomy, że obrona i tak postawiona teza należy do *szczegółowego zakresu* badań, choć zainteresowanie w dotychczasowej literaturze tym tematem jest szczątkowe. Stąd i aktualnie odczuwało się nadal faktyczny brak całościowego opracowania podjętego zagadnienia, choć w wydanych komentarzach kanonicznych można było odnaleźć satysfakcjonującą tylko w ogólnym zarysie egzemplifikację obowiązujących norm kanonicznych i praktyki sądowej trybunałów kościelnych w tym zakresie. Budowa treściowa komentatorskich relacji dotychczas nie pozwalała jednak na podanie spójnej, całościowej i wyczerpującej egzemplifikacji obranego zagadnienia. To właśnie temu mają służyć monografie tematyczne. Takiego zadania podjął się ks. dr Wiesław KRAIŃSKI w swoim najważniejszym osiągnięciu naukowym po uzyskaniu stopnia doktora. Opracowanie Habilitanta ma charakter prawno-kanoniczny i teologiczno-kanoniczny w zakresie postawionego problemu badawczego, w którym istotną sprawą jest procesowe zbadanie nierozzerwalności małżeństwa, które zawarły osoby ochrzczone poza Kościołem Katolickim lub osoby nieochrzczone, które po rozwiązaniu tego małżeństwa zamierzają wejść w nowy związek (małżeństwo sakramentalne lub kanoniczne) z członkiem Kościoła Katolickiego. Obowiązkiem w czynnościach kanonicznego badania narzeczonych jest ustalenie aktualnego stanu wolnego nupturientów, z zastosowaniem norm prawa kanonicznego, które z szacunkiem odnosi się do trwałości każdego małżeństwa *ważnie zawartego*. Należy wskazać, że Kościół Katolicki w kwestii nierozzerwalności małżeństwa prezentuje jasne i niezmiennie stanowisko (por. s. 10), akcentując *nierozzerwalność bezwzględną* odnośnie węzła małżeńskiego zawianego przez małżeństwo ważnie ochrzczonych. Sprawę należy potraktować odpowiedzialnie, tym bardziej, że we wspólnotach chrześcijańskich poza Kościołem Katolickim, jak i w społecznościach osób nieochrzczonych akceptuje się i prawnie praktykuje się normę o rozerwalności zawartego węzła małżeńskiego - *małżeństwo nie nierozzerwalne*. Ustalenie stanu wolnego tych osób w procedurze kanonicznego badania narzeczonych zobowiązuje w prawie kanonicznym do wiarygodnej i obiektywnej oceny rzeczywistej zdolności nupturientów do zaistnienia ponownego węzła małżeńskiego, tak by uniknąć zaistnienia tzw. *bigamii równoczesnej*. Dokładne poznanie treści rozprawy habilitacyjnej, wartościowej interpretacji i prezentami wielowątkowej podjętych zagadnień, w kontekście prawa kanonicznego i prawa własnego osób spoza Kościoła Katolickiego, raz jeszcze skłania mnie do przekonania, iż Habilitant zaprezentował w środowisku polskich kanonistów i teologów prawa kanonicznego pierwszą i gruntownie pogłębioną refleksję naukowo-prawną i teologicznie-kanoniczną w tym jakże ważnym zakresie. Czytelnik, dotychczas nie został zaznajomiony z treścią postawionej tezy badawczej zyskał cenną sposobność, aby wejść w meandry historyczno-teologiczne i prawno-dyscyplinarne charakterystyczne przy zawieraniu małżeństwa w ministerialnym posługiwaniu Kościoła, jak i w trosce o ważność i trwałość (nierozzerwalność) zawieranego małżeństwa w Kościele Katolickim. Rozprawa habilitacyjna poddana krytycznej ocenie, jak i dorobek ks. dra Wiesława KRAIŃSKIEGO już na wstępie pozwala stwierdzić, że Habilitant w swoich badaniach obrał ścieżkę wymagającej oryginalności - zwłaszcza w zakresie ściślej prezentacji porządków prawnych osób z innych kultur i religii, które realizowały już instytucjonalną formę zawierania małżeństwa poza Kościołem Katolickim, a aktualnie po rozwiązaniu tamtego węzła wyrażają wolę wejścia w relacje kanoniczne z katolikiem, a więc w Kościele Katolickim, przez

zrealizowanie kanonicznej formy zawarcia małżeństwa sakramentalnego lub tylko kanonicznego. W kanonistyce do tej pory nie znajdujemy monograficznego opracowania z zakresu postawionego problemu, choć można spotkać opracowania częściowe. Habilitant w prezentowanej rozprawie obrał poprawny klucz naukowych badań i czynności metodologicznych, konsekwentnie i rzetelnie go zastosował, co niewątpliwie wpłynęło na jakość i merytoryczną naukową wartość prezentowanego opracowania.

b. Struktura rozprawy habilitacyjnej i jej ocena

Analizując całościowo wstęp do zaprezentowanej rozprawy (s. 9-15), zwłaszcza od strony metodologicznej, należy stwierdzić, że został napisany z zachowaniem elementów formalnych, syntetycznie, podając motywy istotne dla zakresu i tematyki obranej tezy badawczej, właściwie nakreślono strukturę całej rozprawy. Habilitant odniósł się do źródeł i literatury przedmiotu, która integralnie jest powiązana z postawioną tezą badawczą, która obejmuje normy prawa kanonicznego, jak i normy prawa własnego wspólnot, z których wywodzą się niekatolicy nupturienti, zainteresowani zawarciem małżeństwa ze stroną katolicką i zgodnie z obowiązującą formą zwyczajną. W treści wstępu Autor stopniowo sygnalizuje zagadnienia istotne dla rozwinięcia tezy badawczej, z kompetencją wyznacza szlaki naukowego i wiarygodnego rozeznania zagadnień, które integralnie składają się na całość opracowania. Habilitant jest świadomy celu jaki sobie postawił oraz środków naukowego poznania, które należy zastosować w merytorycznej egzemplifikacji zagadnienia. Przed wstępem Autor zamieścił wykaz skrótów. Poniżej odniosę się do pozostałych części opracowania.

Pierwszy rozdział [s. 17-54] *Kompetencja trybunałów Kościoła do rozstrzygania niezuażności małżeństw niekatolików* został zrealizowany w tematach i zagadnieniach częściowych, a mianowicie w 4 paragrafach: pierwszy - *Zagadnienia wstępne* (s. 18-21); drugi - *Uzasadnienie doktrynalno-prawne kompetencji Kościoła nad małżeństwem niekatolików* (s. 22-38); trzeci - *Uzasadnienie kompetencji Kościoła nad małżeństwami niekatolików na gruncie działania administracyjnego* (s. 39-53); czwarty - *Wnioski* (s. 53-54). Lektura rozdziału pierwszego przekonuje mnie, że Habilitant prezentuje źródłowo podbudowaną refleksję w zakresie tekstu instrukcji procesowej *Dignitas Connubii* szczególnie interesujących Go art. 2-4. Refleksja naukowa świadczy o znajomości problemu i zawiera krytyczne uwagi Autora w kontekście historycznego rozwoju aktualnie promulgowanych norm. Refleksja ta znacząco rozjaśnia kontekst wprowadzenia norm, które dopełniają ustaw zawartych w promulgacji kodeksowej z 1983 roku, co rozjaśnia zasadność kompetencji sędziego kościelnego w zakresie ustalenia stanu wolnego nupturientów niekatolickich (ochrzczonych lub nieochrzczonych), którzy wyrażają wolę udowodnienia swego stanu wolnego przed Kościołem katolickim. Habilitant zasadnie wskazał na faktyczne kompetencje Kościoła nad małżeństwem niekatolików i zasadność zastosowania procedury sądowej czy administracyjnej, co zdecydowanie służy całemu porządkowi prawnemu. Procedura katolicka jest służebna, również wobec tych, którzy mają wolę udowodnienia swojego stanu wolnego, aby móc zawrzeć małżeństwo w Kościele katolickim. Habilitant szczegółowo omówił racje dla realizowanych kompetencji Kościoła nad małżeństwami niekatolików, analizując ewolucję norm w kontekście pojawiających się dokumentów i orzeczeń. Wspomagające merytorycznie są w tym zakresie uzasadnienia kompetencji Kościoła na gruncie rozwiązań administracyjnych, co znalazło potwierdzenie w szczegółowych orzeczeniach Sygnatury Apostolskiej, która wydając decyzje

kieruje się zasadniczo *dobrem duchowym strony katolickiej*, ale też zauważa, że kompetencja sądowa Kościoła nie jest absolutna, lecz ograniczona naturą spraw i osób (s. 43). Dlatego podstawową racją działania procesowego i administracyjnego Kościoła katolickiego jest w tym zakresie konieczność dowiedzenia stanu wolnego niekatolika, który przejawia wolę zawarcia małżeństwa ze stroną katolicką, zgodnie z wymogami formy kanonicznej. Refleksja Habilitanta poszerzająco wskazuje również na racje, dla których strona nieochrzczona i niekatolicka może domagać się, aby trybunał katolicki zajął się procesowo rozwiązaniem jego problemu prawnego, zważywszy na ujawniony i zasadny *interes prawny nuptunenta i petenta*. Przedłożenia Habilitanta w tym zakresie mają charakter źródłowy, ścisły, konsekwentnie opierają się na rzeczowej analizie źródeł i wydanych aktach prawnych, co umożliwiło Mu wyprowadzenie merytorycznych wniosków. Autor w sposób jasny, harmonijny, rzeczowy i kompetentny stawia fezy-pytania, jak również udziela racjonalnych odpowiedzi.

Drugi rozdział [s. 55-77] *Prawo materialne i o rozstrzygnięciu nieważności małżeństwa niekatolików* został zrealizowany zgodnie z sugestią art. 4 *Dignitas Connubii* w następujących tematach i zagadnieniach częściowych, a mianowicie: pierwszy - *Aplikacja prawa Bożego w rozstrzygnięciu nieważności małżeństwa niekatolików* (s. 56-68); drugi - *Przyczyny nieważności małżeństwa z prawa stanowionego w rozstrzygnięciu nieważności, małżeństwa niekatolików* (s. 68-76); trzeci - *Wnioski* (s. 77). Habilitant wykazał się precyzją w przedłożonej interpretacji pojęcia *Prawa Bożego* w sformułowaniach instrukcji *Dignitas Connubii* co udokumentował przez analizę pojęć w przestrzeni rozwoju myśli kanonistycznej i prawnej, zwłaszcza w kontekście instytucji małżeństwa i jej charakteru naturalnego, jak i zobowiązań, które zostały ujawnione w ustawach mających charakter uniezdalniający i unieważniający na bazie prawa naturalnego, które można aplikować do orzekania o kondycji prawnej małżeństwa każdej kategorii niekatolików. Sędzia musi pamiętać, że kompetencja Kościoła w kwestii orzekania o małżeństwach nieochrzczonych pochodzi z prawa Bożego. To ma zastosowanie przy orzekaniu nieważności małżeństwa z racji przeszkód uniezdalniających do zawarcia małżeństwa: *impotencji istniejącego węzła małżeńskiego, pokrewieństwa w linii prostej oraz pokrewieństwa to drugim stopniu linii bocznej*, jak i przyczyn pochodzących z prawa Bożego w zakresie nieważności zgody małżeńskiej: *niezdolność (z Kan. 1095 KPK, 818 KKKW), ignorancja, błąd co do osoby lub jej przymiotu bezpośrednio i zasadniczo zamierzony, symulacja całkowita lub częściowa*. Habilitant kompetentnie omówił również przyczyny nieważności małżeństwa na bazie norm prawa stanowionego, a mianowicie: *podstęp, warunek i przymus*, jak również odniósł się do aplikacji prawa zwyczajowego w rozstrzygnięciu małżeństw niekatolików, które zawsze było szanowane w Kościele. Również i w tej części opracowania Habilitant wykazał oczekiwaną kompetencję w budowaniu merytorycznej narracji obranego zagadnienia.

Trzeci rozdział [s. 79-124] pt. *Zagadnienia prawa procesowego w rozstrzygnięciu nieważności małżeństwa niekatolików* (zgodnie z art. 3§1 DC) został zawarty w następujących paragrafach, a mianowicie: pierwszy - *Wprowadzenie sprawy* (s. 80-95); drugi - *Faza dowodowa procesu* (s. 96-104); trzeci - *Procesowe zagadnienia szczegółowe w stwierdzaniu niezakończoności małżeństwa niekatolików* (s. 104-123); czwarty - *Wnioski* (s. 124). W tej części opracowania czytelnym staje się nie tylko teoretyczne przygotowanie Habilitanta do tak dokładnej prezentacji obranego zagadnienia, prezentacji bardzo współczesnej i aktualnej, co do stanu wiedzy i praktyki kanonistycznej, ale i Jego doświadczenie sądowe, w którym od wielu lat podejmuje się trud aplikacji norm procesowych w posługiwaniu kościelnym na płaszczyźnie realizacji władzy sądowniczej jako wikariusz sądowy i sędzia przewodniczący.

Bogactwem również tej części opracowania jest dokumentacja towarzysząca, co znalazło odbicie w treści przypisów i w omówieniu istotnych dla postępowania dokumentów kościelnych i prawnych rozstrzygnięć. Habilitant potwierdził kompetencję kanonistyczną w wymiarze wiarygodnego badacza i zarazem odpowiedzialnego za właściwe stosowanie dyscypliny prawnej w poszczególnych sekwencjach procesowych. Wartościowe są rozważania Habilitanta na temat procesowego dowodzenia ważności chrztu niekatolików, jak również sprecyzowanie pojęcia kanonicznego niekatolika według art 2-4 *Dignitas Connubii* Natomiast we *wnioskach* Habilitant wyakcentował z właściwym naciskiem prawdę, iż *apostaci, schizmatycy lub ci, którzy formalnym aktem wystąpili z Kościoła, którzy zaskarżają swoje małżeństwo nie mogą twierdzić, że są niekatolikami, nawet wówczas, gdy przystąpili do wyznania niechrześcijańskiego lub wspólnoty niekatolickiej* (s. 124).

Czwarty rozdział [s. 125-186] pt. *Prawo małżeńskie nieochrzczonych*. W tej eksplikacji zagadnienia koniecznym jest ustalenie konstytucji i systemu prawnego w oparciu o który niekatolicy zawierali małżeństwo. Naukowa refleksja w zakresie tego tematu okazała się obszerna z racji na różnorodność i wielość potencjalnych nupturientów nieochrzczonych, począwszy od osób niereligijnych, przez wyznających *judaizm, karaimizm, islam*, wyznających religie Wschodu: *buddyzm, konfucjanizm, taoizm, małżeństwo indyjskie*, nieochrzczonych ludów plemiennych oraz Świadców Jehowy. Rozdział czwarty został opracowany w następujących paragrafach, a mianowicie: pierwszy - *Prawo małżeńskie nieochrzczonych bezwyznaniowych* (s. 126-132); drugi - *Religijne prawo małżeńskie nieochrzczonych* (s. 132-142); trzeci - *Prawo małżeńskie w islamie* (s. 143-170); czwarty - *Prawo małżeńskie religii wschodnich* (s. 171-178); piąty - *Prawo małżeńskie zwyczajowe - plemienne* (s. 178-184); szósty - *Świadcowie Jehoioty* (s. 184-185); siódmy - *Wnioski* (s. 185-186). Analiza norm prawnych i zwyczajowych jest istotną dla zdobycia biegłości prawnej w zakresie postrzegania powstającego związku małżeńskiego pomiędzy osobami nieochrzczonymi (mężczyzną i kobietą). Szczegółowa prezentacja ukazała istotne elementy zaistnienia związku, trwałość zawieranego małżeństwa, jak również wskazała na okoliczności orzekania prawnego o jego rozwiązaniu, co nie może być z automatu utożsamiane z kanonicznymi przyczynami nieważności małżeństwa. Sędzia kościelny powinien wykazać w postępowaniu procesowym wyjątkową precyzję tak w samej aplikacji norm, jak i w podjęciu definitywnej decyzji kończącej procedurę ustalenia aktualnego stanu wolnego nupturienta.

W **rozdziale piątym** [s. 187-261] pt. *Prawo małżeńskie niekatolików ochrzczonych uznających sakramentalność* zawieranego małżeństwa. Dlatego należy uwzględnić prawo małżeńskie Kościołów Tradycji Wschodniej i Starokatolickiej, gdzie uznaje się ministerialny charakter posługiwania przy zawieraniu małżeństwa, sukcesję apostolską, jak również sakramentalny charakter małżeństwa. Te wspólnoty kierują się własnym prawem i Tradycją, która ma wspólne korzenie z dyscypliną katolicką łacińską ze względu na Sobory i naukę Ojców Kościoła. Habilitant rozpracował powyższe zagadnienie w trzech paragrafach, a mianowicie: pierwszy - *Prawo małżeńskie niekatolików wschodnich* (s. 188-251); drugi - *Kościół związany z Unią w Utrechcie* - (s. 252-261); trzeci - *Wnioski* (s. 261). Ze względu na częstą obecność takich nupturientów w polskiej rzeczywistości dokładne omówienie zagadnienia ma swoją wartość naukowo-praktyczną, bowiem Habilitant nie ograniczył się wyłącznie do teoretycznej relacji, ale zawarł w niej doświadczenie wiedzy nabytej, utrwalonej i poprawnie aplikowanej do rozwiązania szczegółowych przypadków. Tradycja wschodnia w wydaniu dyscypliny kościelnej prawosławia co do przestrzegania nierozzerwalności małżeństwa w

wielu punktach nie jest integralna z dyscypliną katolicką, tym bardziej że na takie zróżnicowanie miała wpływ inna mentalność co do norm stanowionego prawa, odmienna od kultury łacińskiej i samodzielności w poszczególnych kościołach autokefalicznych. Przy ocenie jakości zgody małżeńskiej należy zwrócić uwagę na normy prawa własnego nupturienta, formę zawierania małżeństwa, występujące przeszkody, nieważność małżeństwa w normach własnych i w przedmiocie zgody małżeńskiej, jak również akceptowaną praktykę rozwodową we wspólnotach *sui iuris*. Habilitant bardzo rzetelnie odniósł się do samej procedury prawosławnej w zakresie rozwodowej, formy zawierania małżeństwa, wartości błogosławieństwa, ważności małżeństwa połączonych tylko kontraktem cywilnym, właściwość szafarza kompetentnego do błogosławienia małżeństwa nupturientów, przynależność wyznaniowa, okoliczności zaistnienia małżeństwa na skutek zastosowania formy nadzwyczajnej, klasyfikacja przeszkód małżeńskich, niezdolność fizyczna i psychiczna, inne przeszkody, instytucja dyspensy. Ważnym wskazaniem są praktyczne działania w zakresie aplikacji przepisów procesowych przy stwierdzeniu nieważności małżeństwa nupturientów tradycji wschodniej, z zastosowaniem art. 92 n.1 DC. Habilitant sumiennie przedstawił dotychczasową działalność służebną Sygnatury Apostolskiej w tym zakresie, zwłaszcza kiedy stawiano jej szczegółowe pytania odnoszące się do rozstrzygania poszczególnych przypadków, jak również odniósł się do doświadczeń trybunałów polskich, w których były rozeznawane takie przypadki. Istotną refleksją została objęta również prawny wymiar dyscypliny kościołów związanych z Unią w Utrechcie, tym bardziej, że kościoły te posiadają *ważną sukcesję apostołską oraz przyjmują katolickie rozumienie sakramentów świętych* (s. 252). W Polsce działają w tym zakresie m.in. Mariawici oraz Kościół Polskokatolicki. Z prezentacji habilitacyjnej wynika, że Kościoły związane z Unią w Utrechcie przyjmują sakramentalność małżeństwa, jego nierozzerwalność, określają formę i materię zawarcia tego sakramentu na bazie zgody małżeńskiej, jednakże istnieją względne przyczyny dla których akceptuje się sytuację rozwodu, rozłączenia małżonków i przyjęcie postawy miłosierdzia wobec osób będących w takim stanie. Trzeba więc dużego doświadczenia, koniecznej biegłości w ocenie prawnej i kanonicznej, aby prawidłowo rozeznąć osobistą sytuację prawną nupturienta, który wyraża wolę na ponowne zawarcie małżeństwa ze stroną katolicką.

W **rozdziale szóstym** [s. 263-294] pt. *Kościół nurtu protestanckiego nieaznające sakramentalności małżeństwa* Habilitant wskazał na istotny moment, w którym M. Luter zanegował sakramentalność małżeństwa a samo asystowanie duchownych przy zawarciu małżeństwa staje się sprawą świecką i jest realizowane na życzenie nupturientów. Główne tezy tej części opracowania Autor zawarł w następujących paragrafach: pierwszy - *Nurt laterański protestantyzmu* [s. 265-269] realizowany w Kościele Ewangelicko-Augsburskim; drugi - *Nurt kalwiński protestantyzmu* [s. 270-273] spełniany w Kościele Ewangelicko-Reformowanym i Kościele Prezbiteriańskim. Ważne jest postrzeganie małżeństwa jako instytucji z ustanowienia Bożego, która zakłada jedność fizyczną, duchową, o charakterze nie rozerwalnym i skierowanym ku dobru małżonków i potomstwa. Przyjmowane są okoliczności, które uzasadniają praktykę rozwodową, o której orzeka władza publiczna; trzeci - *Kościół anglikańskie* [s. 273-283], które tworzą: Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Episkopalny i Kościół Chrześcijan Baptystów. Forma cywilna zawierania małżeństwa przez anglikanów jest akceptowana, wywołuje skutki cywilno-prawne. U metodystów małżeństwo zawarte w Kościele wywołuje skutek cywilny (oświadczenie wyrażone przed pastorem parafii). Kościół Episkopalny kieruje się prawem Kościoła Anglikańskiego.

Natomiast Kościół Chrześcijan Baptystów na mocy uchwały reguluje formę zawarcia małżeństwa, skutki cywilne, nie występuje pojęcie sakramentu; czwarty - *Kościół nowej reformacji* [s. 284-293], a mianowicie: *Kościół Chrystusowy, Kościół braterskie, Milenaryści, Adwentyści, Badacze, Zielonoświątkowscy, Mormoni, Kościół unit ariański, Waldensi*; piąty - *Wnioski* [s. 293-294]. Należy zatem stwierdzić, że nurt protestancki uznaje kompetencje świeckie co do zawierania małżeństwa, wspólnoty zdają się na kompetencje wyrażone w normach prawa świeckiego. Wspólnoty te najczęściej do małżeństwa odnoszą się na bazie biblijnej i wskazań M. Lutera. Należy równocześnie zwrócić uwagę na fakt uznawalności lub nieuznawalności chrztu, który jest istotnym dla zawieranego związku. Wywody Habilitanta uważam za pożyteczne i dopełniające zintegrowany obraz postrzegania związku małżeńskiego, jego wartość w zakresie zawiązania węzła małżeńskiego, co jest istotne przy ocenie aktualnej zdolności nupturienta do relacji prawno-kanonicznych ze stroną katolicką.

W podsumowaniu [s. 295-298] Habilitant dokonał wartościowych sumowań, przywołał tezy podstawowe, które są istotne dla osiągnięć naukowo-badawczych prowadzonej kwerendy. Wnioski pozostają w integralnej łączności z podsumowaniami częściowymi, jakie Autor zamieszczał finalizując poszczególne rozdziały. W sposób wystarczający i satysfakcjonujący odniósł się do przepisów prawnych Instrukcji procesowej *Dignitas Connubii*. Okazało się, że charakterystyka prawa małżeńskiego niekatolików nie należy do zadań łatwych, wymaga jeszcze bardziej szczegółowych wyjaśnień, tym bardziej że zasadniczą i nadrzędną jest misja Kościoła Katolickiego, jako strażnika sakralności, sakramentalności i nierozzerwalności każdego ważnie zawartego małżeństwa (por. s. 298).

Należy również bardzo pozytywnie odnieść się do wyczerpującej bibliografii przedłożonej rozprawy habilitacyjnej, którą stanowią: źródła: Biblia i Katechizm [2], źródła kodeksowe [5], dokumenty biskupów rzymskich [16], dokumenty Dykasterii Kurii Rzymskiej [15], orzecznictwo Trybunału Roty Rzymskiej [26], Wyroki Sądu Najwyższego [6], Inne źródła [22], Monografie i artykuły [188], Encyklopedie i słowniki [4], Źródła internetowe [10]. Wyjątkową wartość posiadają załączone Aneksy [8], które stają się pomocne i dają możliwość dodatkowej interpretacji norm szczegółowych prawa własnego poszczególnych wspólnot religijnych, zwłaszcza w zakresie orzekania o stanie wolnym badanych nupturientów. Habilitant zamieścił również przedmiotowe streszczenia w językach obcych, jak i spis treści (zagadnień podstawowych opracowania) co umożliwi środowiskom zagranicznym zapoznanie się z bogatą i merytorycznie wartościową treścią oraz zakresem prowadzonych badań naukowych.

c. Końcowa ocena rozprawy habilitacyjnej

Z niekłamaną satysfakcją stwierdzam, że Habilitant przygotowując recenzowane i wskazane przez Niego jako główne osiągnięcie naukowe opracowanie - rozprawę ni *Prawo trybunałów katolickich do rozstrzygania nieważności małżeńsko niekatolików (na podstawie) art. 2-4 Dignitas Connubii* wykazał się bardzo odpowiednim, dojrzałym i właściwym do stopnia naukowego doktora habilitowanego warształtem naukowym. Rozprawa całościowo zawiera dogłębne i przemyślane stwierdzenia, które należy ocenić i postrzegać jako znamienne *novum* naukowego i aktualnego stanu badań. Praca posiada bardzo nieliczne mankamenty, związane bardziej z przeoczeniami w toku korekty technicznej. Właściwie Habilitant sprecyzował przestrzeń badawczego trudu, nakreślił dojrzałą konstrukcję i sposób realizacji

postawionych celów. W mojej ocenie ze względu na dojrzałość i wiarygodność badań autorskich ks. dra Wiesława KRAINSKIEGO należy rozprawę uznać za wystarczający wkład, będący znaczącym wkładem w rozwój dyscypliny naukowej jaką jest *prawo kanoniczne i teologia prawa kanonicznego*. Jestem wewnętrznie przekonany, że prezentowana rozprawa ks. dra Wiesława KRAINSKIEGO spełnia wymogi stawiane przez Ustawodawcę opracowaniom habilitacyjnym w Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z art. 16 ust.1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, i w moim przekonaniu stanowi znaczący i istotny wkład Habilitanta w rozwój powyższej dyscypliny.

3. Wnioski końcowe w zakresie oceny osiągnięcia naukowego oraz aktywności naukowej ks. dra Wiesława KRAIŃSKIEGO po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

W podsumowaniu pragnę zwrócić uwagę na następujące konstatacje, do których doszedłem po gruntownej i wnikliwej analizie materiału dostarczonego mi do oceny z racji wszczętego postępowania habilitacyjnego ks. dra Wiesława KRAINSKIEGO. Ocena recenzenta musi być rzetelna i wiarygodna, jak po osiągnięciu stanu pewności moralnej, zwłaszcza co do wypowiedzianych i formułowanych kwestii. Dlatego w poczuciu odpowiedzialności naukowej stwierdzam, co następuje:

- Bardzo pozytywnie odnoszę się do czasu podstawowej i specjalistycznej formacji teologicznej i kanonicznej Habilitanta, a więc do okresu i uczelni Jego studiów kanonicznych jako specjalizacyjnych: najpierw na Wydziale Prawa Kanonicznego ATK i UKSW i zdobytego stopnia naukowego *doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego*, co zostało potwierdzone przez załączony dyplom doktorski, a wcześniej w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie i uzyskaniu magisterium na WT KUL. Następnie pogłębiające studia specjalistyczne z zakresu kanonistyki stosowanej, a mianowicie prawa małżeńskiego jurysprudencji rotalnej na Uniwersytecie Świętego Krzyża w Rzymie, w studium języka łacińskiego i w studium przy Trybunale Roty Rzymskiej. Natomiast w środowisku swojej diecezji z racji na wykształcenie i merytoryczne przygotowanie powierzano mu liczące się zadania i urzędy, które pełni do dzisiaj, angażując się wytrawnie w badania naukowe i pracę dydaktyczną na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.
- Okres zatrudnienia na Wydziale Teologicznym UMK obfituje również w zajęcia dydaktyczne i organizacyjne. Podejmuje się trudu promotora prac magisterskich i czynnego udziału w pracy Katedry Prawa Kanonicznego. Habilitant wykazuje również otwartość wobec wyzwań, jakie pojawiają się w zakresie aplikacji norm prawa kanonicznego w pracy sądowniczej Diecezji Toruńskiej i Archidiecezji Lwowskiej, gdzie pełni odpowiedzialne urzędy: urząd wikariusza sądowego w Toruniu i sędziego w Trybunale Lwowskim. Jest również ekspertem sądowym, skoro Trybunał Sygnatury Apostolskiej w Rzymie powierza mu rozstrzygnięcie spraw sądowych na stopniu apelacyjnym. W Kościele Toruńskim jest postrzegany jako liczący się ekspert w zakresie przygotowania norm prawa partykularnego.

- Należy wskazać, że po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego, z racji zatrudnienia na WT UMK (od 2008 roku) wykazał się dynamizmem w pracy naukowej, co potwierdzone zostało opublikowanym dorobkiem naukowym poprzedzającym przygotowanie rozprawy habilitacyjnej, przedstawionej jako główne osiągnięcie badawcze. W swoich badaniach jest wiarygodnym, sumiennym i odpowiedzialnym za merytoryczną jakość prezentowanych tez i osiągnięć. Habilitant przedstawia w nich dogłębną analizę prezentowanego problemu czy zjawiska, wszystkie publikacje zawierają w swojej treści istotne dla naukowych publikacji *novum*, jako osobisty i znaczący wkład Autora w rozwój dziedziny wiedzy jaką jest prawo kanoniczne i teologia prawa kanonicznego. Jestem przekonany, że Habilitantowi towarzyszy permanentne przekonanie, że trud naukowo-badawczy wymaga od Niego postawy rzetelności i niezwyklej uczciwości w formułowaniu osiągnięć wieńczących poszczególne etapy naukowego rozwoju. Habilitant wykazuje w swoich pracach dojrzałą samodzielność w pracy i odpowiedzialne korzystanie z aparatu środków metodologicznych.
- Dorobek naukowy ks. dra Wiesława KRAIŃSKIEGO cechuje tak zwana spójność tematyki badawczej. W recenzji wskazałem, że Jego publikacje i opracowania są istotne dla rozwoju badanej dziedziny a prezentowane tezy i osiągnięcia przyczyniają się do znaczącego pogłębienia myśli badawczej środowiska kanonistów i teologów prawa kanonicznego. Publikacje Habilitanta mają walor poznawczy, formacyjny, zdecydowanie rozwijają twórczo myśl badawczą Autora, który dyskretnie ujawnia własne elementy i proponowane przyczynki do osiągnięć naukowych już dokonanych. Jako recenzent nie mam trudności, by wskazać, że osiągnięcia Habilitanta należy zakwalifikować do ważnych badań z zakresu kanonistyki polskiej i teologii prawa kanonicznego. Habilitant przez własne przyczynki naukowe (podejmowanej badania) ujawnia jako rodzący się nowy specjalista kanonista i teolog prawa kanonicznego, będący odpowiednim Kandydatem do samodzielności naukowej.
- Dotychczasowa aktywność w zakresie działalności naukowej i organizacyjnej zostaje przeze mnie oceniona bardzo pozytywnie. Również w tej samej tonacji i krytycznej ocenie odbieram Jego publikacje, ogłoszone drukiem naukowe artykuły i opracowania, stanowiące dotychczasowy dorobek naukowy, a zwłaszcza wskazana przez Habilitanta jako Jego główne osiągnięcie badawcze monografia pt. *Prawo trybunałów katolickich do rozstrzygania nieważności małżeństw niekatolików (na -podstawie) art. 2-4 Dignitas Connubii*. W mojej skromnej ocenie te publikacje autorskie ks. dra Wiesława KRAIŃSKIEGO stanowią istotny i zarazem znaczący wkład w rozwój dyscypliny jaką jest prawo kanoniczne i teologia prawa kanonicznego. Powyżej szczegółowo uzasadniłem co zaważyło na takiej ocenie, a zwłaszcza poziom szczegółowych badań i specjalizacja w podejściu do prezentowanych twierdzeń autorskich, jak również źródłowe potraktowanie treści monografii, którą Autor zaprezentował jako najważniejsze własne dokonanie naukowo-badawcze. Habilitant przy każdym dziele badawczym zdobył się na sumiennosc badawczą, co jest charakterystyczne dla wiarygodnego badacza i naukowca, mając we własnym przekonaniu nie tyle fakt, że będzie krytycznie

oceniany, ale przede wszystkim zachowując szacunek dla badań i rozwoju obranej dziedziny i dyscypliny badawczej. Habilitant wykazał głęboką troskę, niezbędną dla rozwoju badań naukowych i analizy naukowej w tak specjalistycznej i wąskiej tezie badawczej, jak również wykazał gotowość do poddania się krytycznej ocenie w toku ubiegania się o nadanie stopnia naukowego *doktora habilitowanego nauk teologicznych w zakresie teologii prawa kanonicznego*. Jestem przekonany, że Habilitant przez włożony trud badawczy odpowiednio zadbał o jego pozytywną i satysfakcjonującą realizację naukową. Wykazał się należytą starannością i rzetelnością dokumentującą prezentowane treści w zakresie opracowywanych szczegółowych zagadnień. Jego osiągnięcia są adekwatne do nadania stopnia doktora habilitowanego i dokonania dalszej promocji na ścieżce rozwoju naukowego.

- Powyższe stwierdzenia w zakresie oceny wyraziłem z wewnętrznym przekonaniem i satysfakcją. Pewien niedosyt stanowią bardzo nieliczne błędy korektorskie, ale te zawsze można usunąć. Oczekiwałem również, że Habilitant jako specjalista poda w dodatkowym aneksie propozycję np. pytań dla procedury ustalania stanu wolnego dla poszczególnych niekatolików, wykorzystując do tego istotne źródła, na które wskazywał w toku opracowania. Habilitant jednak wykazał wystarczająco, że posiada prawdziwe talenty w zakresie podejmowanych badań naukowych i poważne przygotowanie dla dalszych badań i pracy naukowo-badawczej już jako samodzielny pracownik naukowy, ubogacając środowisko polskich kanonistów teoretyków i praktyków, aplikujących rzetelnie normy prawne w wymiarze służebności wobec odczytywania aktualnej pozycji kanonicznej wszystkich wiernych. Habilitant niewątpliwie posiada odpowiednie przygotowanie, energię, osobiste zdolności, które może właściwie skanalizować dla rozwoju i dobra nauki polskiej i nie tylko.
- Rekapitulując powyższe uważam, że przedłożony mi do oceny dorobek naukowy Habilitanta, a więc publikacje po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego, a szczególnie monografia wskazana jako główne osiągnięcie, spełnia kryteria wskazane w art. 16 ust.1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 695 z późn. zm.) i stanowi w moim przekonaniu istotny i znaczący wkład Habilitanta w rozwój wskazanej dyscypliny naukowej. Dlatego z przekonaniem wnoszę do powołanej w dniu 4 listopada 2014 roku Komisji Habilitacyjnej o podjęcie uchwały i skierowanie wniosku do Rady Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu o nadanie ks. drowi Wiesławowi KRAIŃSKIEMU stopnia *doktora habilitowanego nauk teologicznych w zakresie teologii prawa kanonicznego*.

Wrocław, dnia 16 grudnia 2014 roku

Papieski Wydział Teologiczny
ul. Katedralna 9, 50-328 Wrocław

x. Wiesław Wenz

ks. prof. zw. dr hab. Wiesław Wenz
Kierownik Katedry Prawa Kanonicznego
i Prawa Wyznaniowego